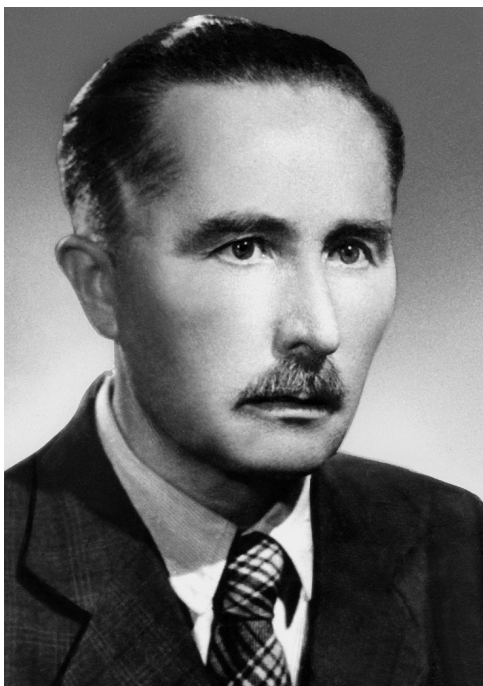

DR. CSUKÁS ZOLTÁN

1900–1957

Okleveles mezőgazda, mezőgazdászdoktor, állatorvosdoktor és közgazdász, Kossuth-díjas akadémikus, az állattenyésztési és takarmányozási tanszék vezetője 1944-től 1957-ig. A tudományosan megalapozott baromfitenyésztés, takarmányozás, szarvasmarha-bírálat és -családtenyésztés területén végzett munkássága révén bel- és külföldön elismert tudós.

Csukás Zoltán 1900. szeptember 20-án Győrött született ötgyermekes családban. Apja református lelkész volt. Elemi iskoláit Siómaroson és Nagyrákoson végezte. 1911-ben a pápai gimnáziumba került, ahol 1918-ban érettségizett. 1919-ben a magyaróvári Gazdasági Akadémiára iratkozott be. Ott szerzett oklevelet 1922-ben. 1918–19-ben Bécsben és Bruckban töltötte a katonaidejét, majd elvégezte a magyaróvári Gazdasági Akadémiát. Mint honvéd ösztöndíjas 1922-ben beiratkozott a M. kir. Állatorvosi Főiskolára, és 1927-ben állatorvosi oklevelet szerzett. 1928-tól két évig katonai szolgálatot teljesített az I. tábori tüzérezrednél. 1930. március 1-jén pályázat útján a Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának mezőgazdasági osztályán, az állattenyésztési intézetben tanársegéddé nevezték ki. 1928-ban állatorvos-doktori oklevelet, majd 1931-ben mezőgazdász-doktori és közgazdász végzettséget is szerzett. 1932-ben adjunktussá nevezték ki.

1934. szeptember 8-án a magyaróvári Gazdasági Akadémia állattenyésztési tanszékének vezetését vette át mint akadémiai rendes tanár. 1936-ban ösztöndíjjal Angliában biológiai tanulmányokat folytatott, és takarmányozástani, állattenyésztés-tani, tejgazdaságtani, baromfitenyésztési intézeteket látogatott meg. 1936-ban egyetemi magántanárrá habilitálták. 1938-ban a debreceni Gazdasági Akadémiának, 1943-ban pedig már mint Mezőgazdasági Főiskolának lett a tanszékvezető nyilvános rendes tanára. 1940-től 1944-ig megbízott igazgatói minőségben a debreceni egyetem állattani intézetét is vezette.

1944. június 13-án a M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Kara állatorvosi osztályán, illetőleg a II. világháború után a Magyar Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Karán, majd 1952-ben az egyetemből kivált Állatorvostudományi Főiskolán az állattenyésztési intézethez nevezték ki nyilvános rendes tanárnak. Rendkívüli tagja lett az állatorvosi tisztvizsga-bizottságnak. Még 1949-ben megszervezte és vezette az Állattenyésztési Kutatóintézet szarvasmarha-tenyésztési osztályát. Tagja lett a Mezőgazdasági Kísérletügyi Központ állattenyésztési aktívájának, az Országos Állategészségügyi Tanácsnak és az Állatorvostudományi Kar felülvéleményező tanácsának.

1948-ban megbetegedett, ám betegsége – amely ellen példátlan akaraterővel küzdött – lankadatlan szorgalmát nem tudta megtörni. 1952 novemberében a Tudományos Minősítő Bizottság a mezőgazdasági tudomány doktorává nyilvánította. 1953-ban munkásságáért Kossuth-díjjal tüntették ki, 1954-ben pedig a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. Székfoglaló előadását *A tehetősej zsírtartalmának belső környezeti tényezői* címen 1955-ben tartotta meg.

Debreceni tanársága idején részt vett az 1938. évi XI. Tejgazdasági Világkongresszuson Berlinben és 1939-ben a IV. Nemzetközi Állattenyésztési Kongresszuson Zürichben. A Földművelésügyi Minisztérium megbízásából 1942-ben a római, a bolognai, a firenzei, a milánói, a torinói és a perugiai állattenyésztési intézeteket és az olasz mintagazdaságokat tanulmányozta. Budapesti egyetemi tanársága idején 1947-ben a mesterséges termékenyítés FAO által rendezett milánói nemzetközi tanfolyamon Magyarországot, a zürichi Nemzetközi Állattenyésztési Értekezleten pedig a Földművelésügyi Minisztériumot képviselte. 1948-ban a stockholmi nemzetközi örökléstani kongresszuson és a VIII. Baromfitenyésztési Világkongresszuson vett részt. Előadást tartott Londonban a XVIII. Nemzetközi Állatorvosi Kongresszuson, Párizsban az V. Nemzetközi Állattenyésztési Kongresszuson és még több helyen.

Csukás Zoltán az állattenyésztéstan igen sok területén folytatott maradandó értékű és a gyakorlat számára fontos munkásságot. A baromfitenyésztéssel, az állattenyésztésnek addig meglehetősen elhanyagolt ágával ő foglalkozott

először nagy tudományos felkészültséggel. Első könyve *A gazdasági baromfiak tenyésztése* címen 1935-ben jelent meg. 1936-ban írta meg *A tehén takarmányozása* című könyvét. Ez utóbbi angol nyelvű kiadására ajánlatot kapott a Bailliére és Tyndall cégtől. Társszerkesztője volt a *Mezőgazdasági Kutatások* című folyóiratnak, és szerkesztőbizottsági tagjaként dolgozott a *Magyar Állattenyésztésnek* is. *Baromfitenyésztés* című könyvét 1955-ben adták ki. *Takarmányozástan* című tankönyve két kiadást ért meg; második kiadása 1956-ban jelent meg. Eredeti tudományos dolgozatai, melyek a bel- és külföldi szaklapokban jelentek meg, az állattenyésztés majdnem minden ágát felölelik. Mind elvi szempontból, mind pedig az országos állattenyésztés szemszögéből jelentősek azok a vizsgálatai és az a gyakorlati munkássága, amelynek során nagy életteljesítményű, hosszú élettartamú, szilárd szervezetű szarvasmarha-családokat gyűjtött össze és tenyésztett. Maradandó érdemeket szerzett a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésében, az ivadékvizsgálatot megalapozó kutatásaival és a mesterséges termékenyítés bevezetésének előmozdításával.

Tudományos munkásságának elismeréseként a Magyar Tudományos Akadémia Állattenyésztési Főbizottsága elnökévé választotta; tagja lett az Állattenyésztési Világszövetség előkészítő bizottságának, alelnöke a VIII. Baromfitenyésztési Világkongresszus egyik szakosztályának; tagjává választotta a Societas Italiana per il progresso delle Zootechnica tudományos társaság és a Tisza István Tudományos Társaság is. 1942-ben a Meskó Pál írói jutalomdíjjal tüntették ki. Magyarországot hét ízben képviselte különböző nemzetközi értekezleteken és kongresszusokon. A Magyar Tudományos Akadémia kiemelkedő tudósát 1953-ban a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel és 1954. március 15-én Kossuth-díjjal tüntették ki.

Csukás Zoltánt mint tudóst és kutatót akaraterő és éles ítélőképesség jellemezte. A kissé halk, de tartalomban és stílusban kiváló, a gyakorlati étellel átszótt, színes előadása mindig élmény volt hallgatói számára. Mint embert a becsületesség, az egyszerűség, a szorgalom és a pontosság jellemezte.

1957. szeptember 16-án Freiburgban halt meg, 57 éves volt.

Irodalom

- Csukás Zoltán professzor életútja (1900–1957)*. Szerk.: Jávorka Levente–Ernst József. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Mezőgazdaságtudományi Kar – Magyar Állattenyésztők Szövetsége, Budapest–Debrecen, 2002. 237 p.
- Csukás Zoltán dr. egyet. tanár, akadémikus 1900–1957. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1957. 12. 10. 293–294.
- Kálmán Gyula: Felavatták Csukás professzor mellszobrát Csornán. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1982. 37. 2. 132.